

**„CRIZE.
ABORDARE PSIHOSOCIALĂ CLINICĂ”**

Autori: Jacqueline Barus-Michel, Florence Giust-Desprairies, Luc Ridel

DANIELA POPA

De la începutul secolului trecut, omenirea trăiește în permanentă stare de criză. Accelerarea continuă a schimbărilor care au produs mutații importante în domeniile economic, tehnic, cultural, politic, ideologic a dus la o ruptură a dinamicilor și echilibrelor existente. Controlul a ceea ce părea că face parte dintr-o ordine a lucrurilor s-a pierdut. Impresia generală este de continuă instabilitate a structurilor și deci de permanentă reacție la provizorat. Dată fiind această continuitate și efortul de stabilizare, nu se mai poate vorbi, paradoxal, de criză altfel decât ca un fapt firesc. Termenul nu se mai referă la o stare de fapt temporară și dificilă, necesitând adaptare și soluție pentru a fi depășită, ci semnifică mai degrabă o parte din cotidian. Discuția despre problema crizei devine cu atât mai stringentă cu cât se stabilizează caracterul de normalitate al acesteia. Iată de ce o lucrare care abordează aceste chestiuni este demnă de semnalat.

Cei trei autori ai cărții, Jacqueline Barus-Michel, Florence Giust-Desprairies, Luc Ridel, cadre universitare, sunt membri ai laboratorului de psihologie clinică individuală și socială ai Universității Paris VII. Interesele lor se situează atât la nivel teoretic cât și practic, lucru evident în acest studiu, unde discută atât concepte, cât și strategii de intervenții asupra problemelor abordate teoretic. Textul exprimă aceste interese plecând de la câteva distincții preliminare referitoare la diferențele dintre trei tipuri de crize: sociale, individuale și organizaționale. Spre deosebire de crizele sociale, care sunt fenomene strict colective și cele individuale, care sunt probleme ce țin principial de o istorie personală, textul se concentrează asupra unor crize în care cele două nivele, colectiv și personal, se împletesc. Se discută deci despre „crize de mijloc”, adică despre fenomene de acest tip care afectează unitățile sociale (grupuri, organizații, instituții) în care există un sincretism al individualului și colectivului. La acest nivel mediu există o serie de situații unde procesele psihologice și cele sociale se întâlnesc și interferează.

Lucrarea este structurată în trei părți. Primele două secțiuni prezintă rezultatele unor cercetări, respectiv analizează (în baza unor grile propuse de cercetători) crizele experimentate de actori sociali în șapte organizații diferite. Intențiile textului se plasează în primă instanță la un nivel descriptiv (este prezentat spațiul în care se manifestă criza, apoi criza propriu-zisă și felul în care aceasta este experimentată ca stare), dar și la nivel prescriptiv prin încercarea de stabilire a unor strategii de intervenție elaborate în urma rezultatelor obținute. A treia parte,

teoretică, încearcă să caracterizeze conceptele cu care operează psihologia socială clinică și care reprezintă perspectiva din care este abordat obiectul de studiu. Sunt aici trecute în vedere atât premisele teoretice (cum ar fi un set de concepte preluate din psihanaliză), dar și elaborările și nuanțările terminologice proprii, diferite de alte abordări psihosociologice ale problematicii crizei.

Amintind de ideologia marxistă conform căreia criza economică se naște din antagonismul claselor, de teoria psihanalitică a lui Freud unde criza individului survine atunci când eul slăbit este incapabil să transforme și să interpreteze dinamica pulsionilor, de conceptul de anomie al lui Durkheim care trimite în mod direct la noțiunea de criză ca dereglare socială aducătoare de dezorganizare, de Alain Touraine care vorbește de criză în cadrul unor teorii despre sisteme organizaționale, autorii observă aspectul multidimensional al acestui concept. Ceea ce îi interesează însă este modul în care criza (la nivelul organizației) este trăită și simțită de actorii sociali. Dimensiunile obiective ale fenomenului numit criză nu sunt descrise decât pentru a le pune ulterior în legătură cu felul în care aceste caracteristici determină, influențează sau provoacă o experiență individuală.

Această trăire individuală a crizei urmează să fie abordată din punctul de vedere al psihologiei sociale clinice. Psihologia socială clinică acordă un rol central individului, actorului social aflat în luptă cu sine însuși și cu ceilalți, într-o istorie individuală și colectivă și care suportă influențele contextului social și cultural în care se află. Psihosociologul clinician respinge experimentul artificial; el este parte din situație, încercând să explice evenimentul trăindu-l din interior. El nu este numai martor, observator, ci și factor de susținere și intervenție. Psihologul încearcă să descifreze și ceea ce este dincolo de ceea ce se vede obiectiv. Încearcă să pună în lumină logica, construcția și dinamica rațională, cât și reprezentările, pulsionile și ambivalențele individului. Psihologia socială clinică împrumută termeni din psihanaliză, deoarece, afirmă autorii „subiectul social, actorul (.....) mereu într-o poziție relativă la celălalt și în reciprocități sau schimburi structurate, este același subiect înrădăcinat în inconștient.” Termeni cum ar fi reprezentări, mecanisme defensive, fantasmе inconștiente sunt revăzute prin prisma faptului că individul este un subiect social. Prin cele șapte situații de crize abordate, autorii încearcă să atingă un triplu obiectiv: să distingă procesele (fazele și mecanismele de producere), să observe care este impactul pe care criza organizațională îl are asupra actorilor și să găsească mijloace și strategii de intervenție.

Deși textul este scris de trei autori, nu este o compilație de studii, ci o lucrare unitară care în principiu își păstrează coerența. Singura neglijență relativă este tratarea sumară a problemei intervenției în criză.